

Dagen før krigen brøt inn over Norge.

De historiske forhandlinger i utenrikskomitéen og det hemmelige stortingsmøte 8. april 1940.

Timer i spenning, uvisshet og usikkerhet. Det diplomatiske spill til katastrofen.

Steffensen, Nordland, vilde vi skulde vise tenner.

Oslo, 10. august.
(NTB) Forhandlingene i den utvidede utenrikskomité og i Stortinget den 8. april 1940 foreligger nu som trykt dokument.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité møtte klokken 10. Stortinget hadde møte for åpne dører klokken 17,15 og for lukkede dører klokken 17,35. Enkelte av presidentskapets medlemmer var i tvil om hvorvidt det var riktig å utgi et bruddstykke av en viktig debatt. Men etter at man har funnet referatet fra utenrikskomitéens

møte, gir de to ufullstendige referater et så vidt fyldig bilde av det som skjedde at presidentskapet har funnet å måtte benytte den bemyndigelse som ble gitt av Stortinget til å offentliggjøre referatene.

I møtet i den utvidede utenrikskomité mandag den 8. april 1940 klokken 10—11,30 uttalte statsråd Koht i samband med mineutleggingen blant annet: Det som er hendt i dag morges er sjølvsagt det alvorlegaste av alt for det er eit direkte tiltak mot Norge. Men eg bør vel til opplysning for utanriksnemnda lesa den noten som eg fekk fredag kveld fra den britiske og den franske minister. Det er den noten som det har stått om i blada var gjeven den norske og den svenske utenriksmenn både i London og i Paris søndag kveld og vart avgjeven i Oslo og Stockholm fredag kveld.

I noten het det mellom anna: De tre siste måneders begivenheter har vist at uansett det norske og det svenske folks ønsker er den tyske regjering ikke villig til å innrømme den norske og den svenske regjering den handlefrihet i utenlandske anliggender som de er berettiget til. Hans Majestets regjering har en sympatisk forståelse av den vanskelige stilling som de to regjeringer er brakt i som en følge av den tyske regjeringens trusler og påtrykk, men skjønt Hans Majestets regjering beklager denne tingenes tilstand, er den nødt til å trekke den uunnværlige slutning derav at de to regjeringer under de nuværen-

de omstendigheter ikke kan handle fritt. Derneft helt bortsett fra den politikk som den norske og svenske regjering faktisk måtte bli nødsaget til å følge, kan de allierte regjeringer ikke lenger finne seg i den nu bestående tilstand hvorunder Tyskland fra Norge og Sverige trekker til seg ressurser som er vitale for landets krigsproduksjon, og nytter lettelsler i disse land som bringer de allierte i en farlig mindrebegunstiget stilling. De føler derfor at øyeblikket er inne til åpent å gjøre den norske regjering oppmerksom på visse vitale interesser og krav som de allierte akter å vedta og gjennomføre med ethvert middel som de måtte finne nødvendige.

De vitale interesser og krav er følgende:

A) De allierte regjeringer kan ikke finne seg i noe nytt angrep på Finland hverken fra sovjetregjeringen eller fra den tyske regjering. I tilfelle av et slikt angrep finner sted vil derfor enhver avvisning fra den norske regjering av å lette de allierte regjeringers bestrebelsler for å komme Finland til hjelp på en hvilket som helst måte de måtte finne passende og enn mer ethvert forsøk på å forhindre en slik hjelpeaksjon bli betraktet av de allierte regjeringer som et tiltak som bringer deres vitale interesser i fare.

B) Enhver rent politisk avtale som Norge måtte inngå med Tyskland vil av de allierte regjeringer bli betraktet som en

Forts. s. 7.

I dag.

Den 8. april 1940 samlet uværsskyene seg over Norge. Mineutleggingen, blant annet i Nord-Norge, var opptakten til den katastrofen som brøt løs om morgenen den 9. april. Våre statsmakter hadde nok en fornemmelse av den overhengende fare som truet vårt land, men at de ikke var klar over at den alt var i full utvikling viser forhandlingene i utenrikskomitéen og det hemmelige stortingsmøte den 8. april. Stortingsmøtet ble holdt om ettermiddagen, altså bare noen timer før Norge ble regulær krigsskueplass. I disse mørke og hektiske timene foran det blodigste drama i norsk historie drøftet våre statsmakter formuleringen av en protest mot mineutleggingen. 126 år i fred hadde skapt urokkelige forestillinger om de moralske maktmidlers verdil. Derfor svevet folkerettens og nøytralitetens ånd og håp over

Japans kapitul:

De allierte krever at keiseren og den japanske regjering styre landet skal være underordnet den allierte over

K
Hje
Tob
(NT
tid g
begå
politi
ne. I
av
Volla
tatt
svike
bestu
(NT
hjelp
har
brev
Uh
U
lag
Hol
om
ette
Det
det
ne
diss
hjel
I
sial
sva
had
støt
ban

Dagen før krigen brøt inn over Norge.

(Forts. fra s. 7.)
 med anmodning om å sammenkalle en konferanse av alle nøytrale makter for å protestere mot disse ting og få trukket opp visse regler. Det synes jeg er overordentlig nærliggende. En henvendelse til Folkeforbundet er også nærliggende. Jeg må erkjenne at jeg ikke deler herr Mowinckels oppfatning at vi i noe henseende skal forsøke å finne ut hva Tyskland mener. Vår politikk i disse spørsmål kan ikke utelukkende være diktert av hva den ene eller hva den andre sier. Det vil gjøre manøvreringen for oss mer og mer farlig. At man får et eller annet tilkjennegivende fra tysk side forholdsvis snart er utvilsomt. Om jeg ikke misoppfattet det ble det sagt i den tyske krigskasting i morges. Det som ble sagt fra Tyskland var at man kunne vente at de vilde kunne gjøre sine motforholdsregler i løpet av de første par dagene, men at de vilde se på det og formentlig vil de da se hvorledes man reagerer i Norge. Tyskland har kanskje i og for seg uhyre liten interesse av å utvide konflikten eller tilslipse den, men det er ganske naturlig at det vil gjøre motforholdsregler og at det eventuelt vil komme med visse motkrav.

Jeg må bekjenne at jeg ikke ser det som noe ønskelig, og selv ikke som en nærliggende mulighet for Norge å slutte seg til noen av de krigførende parter. Vi har på mange måter vært med å fremkalle irritasjon, og vi vinner intet ved i dette øyeblikk å føle oss tvunget til å ta parti som landet ikke kan vinne noe som helst med. At man tilfeldigvis ser den mulighet i øynene som en siste utveg, det er en annen ting.

Men det man naturligvis vil ha drept under overveelse av det svar man skal gi England og Frankrike, et svar som naturligvis vil få en viss nyanse av at de har gått helt anderledes frem overfor Sverige, det blir jo spørsmålene om hva man skal gjøre hvis England og Frankrike avviser — hva de formentlig gjør — enhver tale om at vi selv skal fjerne disse miner.

Det vi i øyeblikket får prøve, det er at utenriksministeren øyeblikkelig utferdiger en slik kunnngjørelse som han har nevnt. Jeg tror at vi alle er enige om at den selvfølgelig ikke virker med maktmidler som vi ikke har, og at den siste passus der bør uhyre nøye overveies, men jeg anser det for nødvendig at denne kunnngjørelse utgår så hurtig som mulig.

Satsråd Koht: Før og ivo, til først å seja at det ikke kunne vera tale om at vi på nokon måte skulle vända oss til Tyskland i denne sak, men eg kjennar meg trygg på at Tyskland kjem til oss. Og eg reknar det likeså for utvilsamt at det som vi ville få til svar frå Tyskland om vi spurte, Tyskland, og det som Tyskland kjem til å seja av seg sjølv til oss, det vil vera dette: No må Noreg visa at det er selvsendig, laud og er mektig til å visa at det sett seg imot dette inngrep frå engelsk side. Skulde vi gå til Tyskland på spyrbånd på nokon måte og spyrja etter ville det etter mi meining kjennast som vi alt høst oss til å fylgje tysk råd, og det ville vera som å søkje hjelp hos Tyskland, og det trur eg vil vera svært dårleg for oss, for om framtida kann eg seja det same som herr Mowinckel sa: negativt, at vi må syrgja at vi ikkje kjem i krig med Storbritannia. Og då må ikkje Tyskland driva oss fram med noko krav på nokon måte. Skulde det kunne føra til at dessa torpedobåtarne vøre skyt på dei engelske jagarane og vi derved

mister dei torpedobåtene — ja, ja, det kunde kanskje vera ein mindre ting i seg sjølv, men det kunde føra oss just ut i det som vi ikkje vil ut i: Krigen med England. Kva Tyskland så kan koma til å gjera elles det kan vi sjølvsagt ikkje vita, men eg kann ikkje skyna at det ville vera nokon god ting for oss å få tysk makt inn på vårt område anton det nå var på sjø eller i land, for det ville utvilsomt føre til krig på vårt sjøområde.

Eg går ut ifrå at meldinga om at ein tysk flåte er på veg opp i Kattegat kann være riktig. Eg held stilt ikkje det for så utruvleg. Det er melding om ura på alle kanter, og det er også koml melding om at den britiske flåten like eins er på veg mot same kanten. Den tyske ministeren har sagt til meg at det var ingen ting. Tyskland har vilja at det i krigførelsa nå skulde komte til open strid på sjøen og eg kann godt tenkja meg at Tyskland kunde tenkja på dette. Men kunne vi då få litegran utsejning med at Tyskland gjorde noko mot Noreg så trur eg det ville vera ei vinning og kanskje føra til at det ikkje var lyst krig mot vårt land. Blir det lyst krig veit vi godt kva sida det kjem frå.

For mannen: Admiralsjef- og her nettopp gjennom forsvarsministeren levert følgende melding som er kommet fra marinstaben i København: 48 tyske oppsynsartøyer og 48 armerte trålere har gått gjennom Kattegat, men ikke nådd Skagerrak, og armerte trålere passerte Lange — mellom klokken 8 og 7 i morges.

John Ludw. Mowinckel: Min mening var ikke at Tyskland skulde spørres om noe som helst, men at utenriksministeren allerede i formiddag skulde søke kontakt med den tyske minister og gjøre ham oppmerksom på at vi i øyeblikket har nedlagt den mest bestemte protest mot det som skjer. Jeg har ikke sagt at vi skulde ta parti, men

Jeg har ment at vi måtte tenke oss mulighetene av at vi kan bli tvunget til å ta parti, og da ver det jeg understreket, hva også utenriksministeren nevnte, at da måtte det ikke være tvil om hvor vi kommer til å bli. Da må vi ikke innrette oss slik at vi på noen måte blir tvunget opp på den annen side.

I møtet for lukkede dører i Stortinget den 8. april 1940 uttalte Joh. Ludw. Mowinckel blant annet:

Jeg tror at vi må se rent nøkternt og realpolitisk på denne situasjon, og det er nettopp det som gjør det så ønskelig at vi noenlunde hurtig kan få litt rede på hvordan Tyskland er innstiltet for at vi kan innrette oss etter det. Det som er det triste ved det hele er at den propaganda som har vært drevet fra fransk side og også fra engelsk side helt til den aller siste tid, har gjort publikums oppfatning i disse land ganske blind for realitetene. Det er blitt innlåst gjennom pressen det urimelige i Norge blir tvunget av Tyskland til å tale at det eksporterte malm til Tyskland, som anvendes til å skyte norske båter ned på den mest folkerettsstridige måte og at det derfor bare er en håndrekning som Norge skal være takknemlig for, det som her skjer. Her må det folkerettslige tre så sterkt i bakgrunnen at det nok vilde være svært bra om vi ad de offisielle vegger som står oss åpne, søkte å henlede de fremmede regjeringer, særlig de nøytrale regjeringer, oppmerksomhet på det som her er skjedd, slik at det kan reises en opinion.

John Ludw. Mowinckel (h) sa blant annet: Jeg var litt forbauset da jeg hørte at noten av 8 april var kommet til utenriksministeren fredag aften.

Lørdag formiddag gav utenriksministeren for åpne dører en redeleggelse for den utenrikspolitiske situasjon, men nevnte ikke med et ord de noter som vi senere fikk gjennom pressen. Jeg

syntes det hadde vært naturligere at vi da også var blitt bekjent med at det har kommet note av det og det innhold og at innholdet var alvorlig, har vi nu hørt og hvordan det fører. Men det som er skjedd kan man si er skjedd ut fra en opphisset stemning som den franske og britiske regjering har bearbeidet, den stemning som etter affæren med Finland skjerpet seg ytterligere i anfall overfor Skandinavia og kanskje aller mest overfor Norge. Jeg har skjont at det brygget opp noe på vestmaktes side og som også utenriksministeren meget riktig og kanskje litt kynisk sa det, så er det vel det at det gjalt for dem å få en krigsskueplass et annet sted enn den ubevegelige de har nu. Det har de altså oppnådd. De har oppnådd det på bekostning av, jeg hadde nær sagt av meget sterke sympatier i Norge. Det er ikke mange i Norge som forstår at England vil la Norge vederfæres det som vi her ser, for det er nemlig en så eksklamt tilside-settelse av Norges suverenitet som vi i det hele tatt kan tenke oss. Jeg er kommet mer og mer til det resultat at jeg tror vi må gjøre et ganske alvorlig forsøk på å fjerne minene hvis vi ikke menget hurtig får et tilfredsstillende svar fra England og Frankrike. La være at vi må bøye oss for overmakten og ikke kan føre forsøket fram, men at vi rølig skal ligge og holde vakt ved et fremmed minnefelt i Norge det tror jeg ikke vi overlever som nasjon.

Så var det en ting som ble nevnt og det var dette å gjøre en henvendelse og få denne eksklante krenkelse av den suverene statsnøytralitet inn for et større forum.

Det er sikkert for mye igjen å si om alle de faktiske utleggingene, den veldig kampanje mot Norge og Sverige som ble ført i anledning av krigen mellom Finland og Sovjet, altfor mye igjen til at vi kan ha håp om å reise noen verdensopinion mot Frankrike og England i dette tilfelle.

Jeg vil ikke dermed ha sagt at Stortinget skal stille seg avvisende til en slikt henvendelse, men man skal være meget var-

men man skal være meget varsom og tenke seg vel om før man går til det. Vi er, kanskje nesten så, blitt krigsskueplass, og da stiller et nytt spørsmål seg for Stortinget og det er:

Er vi forberedt til denne situasjon som er nu. Er vi innatt organisert slik at vi kan ta mot en slikt invasjon? Jeg tror vi blir nødt til å innføre rasjonering, gjerne kanskje også for enkelte artikler vedkommende en sterk importregulering.

Sverdrup (h) fremkom med noen bemerkninger til de opplysninger som forsvarsministeren var kommet med. Forholdet er jo det at våre kystfester ligger med noe sånt som en tredjedels mannskap i dag, ikke på langt nær i stand til å ta hva man kaller krigsvakt eller krigssituasjon, om så skulde være. Jeg vil henvisse til den erede forsvarsministeren da under overveelse hvorvidt den nye situasjon nu er slik at man gikk til full mobilisering av samtlige kystfesterings styrke uten den minste reduksjon.

Så var det forsvarsministerens meddelelse om minefeltene ved Oslofjordens ytre befestninger, Rauter og Bolæne. Jeg forstod at han hadde gått ordre til at man skulde være klar til å legge dem ut på et forholdsvis kort varsel. Men hvis man skal gå til den foranstaltning må man også ha til stede noe sånt som jeg tror ca. 20 nye bevoikningsbåter, for hele fjordtrafikken skal da dirigeres inn gjennom en bestemt kanal. Ytre Oslofjords forsvarsavsnitt har ikke materiale til å plass i dag. Det må sørges for et også bevoikningsbåtene ligger på plass. Jeg ville føle meg beroliget om vi hadde vært i den situasjon i dag at kunne vi alle de faktiske utleggingene, det minnefelt for befestningene i ytre Oslofjord er ikke så sterke at jeg er sikker på at man ikke gjør noe forsøk på dem, hvis ikke minnefeltet er utlagt og jeg tror at kanskje tiden er inne til å gå til den foranstaltning. Hvis vi i det hele tatt ønsker fortsatt å ha et skinn av å opprettholde nøytraliteten, kan det ikke være noe valg i det foreliggende tilfelle. Vi må se den situasjon i øynene at vi en gang må gjøre noe for å hevde vår territorialfarvann som aldri før.

Jeg tror ikke at England når det kommer til stykket, vil ligge og bevokte disse minnefeltene. Jeg tror heller de vil respektere det, hvis vi foretar oss noe. Men en prøve er en prøve. Blir ikke det gjort, er det min sikre overbevisning at vi vil komme til å oppleve ganske annerledes alvorlige episoder på vårt sjøterretorium i de nærmeste dager fremover. Da vil vi komme til å få krigen like innpå stuedøren i alle fjorder og daler.

Jeg vil henstille om at de ikke få lître bensin som går til unyttige formål, bør stoppes eller bestallegges allerede nu, for våre forsyninger er ikke så store, særlig hvis det blir til det at vi blir avspørret.

Førre understreket som sin oppfatning at vi ikke måtte blandes inn i denne stormaktskrig.

Etter forslat av presidenten fikk kommanderende general, kommanderende admiral og admiralstaben adgang til å overvære forhandlingen. — Satsråd Koht uttalte blant annet: Det var nemnt av Lykke at d i eg talte her i Stortinget her i aften formiddag, burde eg nemnt at vi hadde fått den britiske og den franske noten fredag kveld. Vi hadde fått den noten i trunål kvelden før, og den noten hadde det ikke være høve til å drytte med regjeringen eller gjere regjeringen kjent med. Men den utbreding eg gav, var med vilje såleis lagt at den i visse måtar med ein gang skulde gjeva svar på det som stod i den britiske og den franske noten frå kvelden før. Her er spurt om eg i dag

Søndag ble det ved fredsmønet ved Magnor arrangert et stort nordisk fredsmøte. Vi ser her en del av deltagerne. NTB-foto.

har hatt samtaler med sendemennene fra Frankrike, Storbritannia og Tyskland. Jeg har ikke villa kalla til meg den tyske sendemannen fordi det vilde verke som eg ville be ham om råd eller hjelp. Det ville etter mitt skyn i denne situasjonen vera noko av det mest uheppelige eg kunne finne på. Han har ikkje sjelv meldt seg heller til nå og søkt samtale. Det vi kan vente på nu er hva Tyskland vil gjera. O g det står for meg sån at det nå i dag så halda på her å drøfta om det spørsmål om hva vi skal gjera nå, det er lite grunn for tidleg. Vi har i dag måttet ta standpunkt til dei aller fyrste stega, dette å få sendt fram og sendt ut, kunngjort, den protesten som det var naudsynt å gjere med ein gang. Praktiske til tak her må rezerjeringa få lov å ta litt tid til å tenkja på. Men eg trur det vil vera det rette for det første nå å venta til vi ser det som må bli så avgjerande for helle tilgangen her: Kva det er Tyskland-gjer. Vi kan ikkje søria Tyskland kva det vil gjera. Vi kan vel vera trygga på at Tyskland vil gjera sitt slik som det sjelv synes og Tyskland vil nok komme til oss med sine krav om det så vil — om det ikkje vil taka saka i si eige hand.

Steffensens (a) ville ikkje blande seg opp i forholdet til andre nasjoner og erklærte seg så modig at man skulle ta de greiene vi nu har og forsøke å vise tenner på noen måte. Det er om han hadde interesse av for de utlagte minefeltene innflytelse på vår rullefart.

Hambro: Det som i dette øyeblikk i første rekke og dypest beskjeftiger våre sinn er ikke de enkelte detaljer ved det som er hendt, men selve spørsmålet om krig eller fred, spørsmålet om hvorvidt Norge fortsatt skal søke å bevare sin nøytralitet til begge sider eller om Norge som det populært heter, skal velge sitt parti. Norge kan ikke ut fra sine praktiske materielle interesser tenke seg den mulighet å vinne i krig med England, og nå den stund dette er så innærbæret det en sterk oppfordring til oss om i alle handlinger og alle uttalelser vi avgir på det nåværende tidspunkt å være til det ytterste varogme med å irriterer den part som vi mener oss umulig å kunne gå imot. Jeg er også enig med Lykke i at den note som ble overlevert forleden aften var så alvorlig i sitt innhold og tone at der kunne være grunn til å gjøre tinget bekjent med den sak så snart råd var. Jeg har en fornemmelse av at når England og Frankrike i denne note så sterkt understreker forholdet til Sovjet-Russland og antyder at det ville stride mot deres livsinteresser både at man nektet bistand eller medvirking til bistand til Finnland under eventuelle nye angrep og at det henfører til sine livsinteresser at Sovjetrussland ikke får støttepunkter ved Atlanterhavet, så ligger det nær å se det som et varsku om nye planer i den retning muligens er mer aktuelle enn vi her liker å tenke oss at de skal være. Hva angår den aktuelle situasjon, da ble det i forrige dag i utenrikskomiteen opplyst at minefeltene utenfor Landøde og utenfor Bud på Merø allerede var etablert. Jeg spørre: Hva gjør den norske marine i den anledning? Uansett hvorledes vår innstilling er til den ene eller den annen makt, man vil ikke som suveren stat unnlåte å ta standpunkt til en krenkelse av vår suverenitet og av vår uavhengighet som er av noenlunde enstående art. Det dreier seg ikke her om en handling som den der ble foretatt av Tyskland like overfor Sverige hvor man la ut minner mellom 4 og 3 mil om minefeltene som er lagt fra fastlandet. Det forekommer meg at det ikke var naturlig å ha meget lange overveielser om hva vi blikter å gjøre i den sak. Vi plik-

ket selvfølgelig å gå til opprensning av mine. Hvis det skulde vise seg at der ble brukt en sterk væpnet makt når vi forsøker å gjøre det vi er folkerettslig forpliktet til å gjøre, ja da har vi demonstrert det som det var nødvendig for oss å demonstrere. Jeg tror ikke det er naturlig å ta seg lang tid for å forsøke å bringe noe mer orden i disse forhold. Det er ganske nødvendig å gjøre det. Jeg er enig i at det ikke er ønskelig eventuelt i dette øyeblikk ved en offentlig appell å anmode om verdens beskyttelse eller sympati. Men hvis den amerikanske regjering som underhånden har vært holdt underrettet skulde gripe denne anledning til å søke istandbrakt slike drøftelser som en felles oppretning, er det en given ting at vi alene kan hilse det med glede og at vi alene kan tilskrive De Forente Staters regjering til å velge den utveg. Hva angår den mulighet å henvende seg til Folkereformbundet så er det klart at det i forholdet til England og Frankrike er en helt naturlig fremgangsmåte. Vi har den fulleste anledning og den formelle oppfordring til det. Jeg vil ikke ha uttalt i dette øyeblikk hvorvidt det vil være klokt eller langsiktig å gjøre det.

Det ble nevnt Oslofjordens befestninger og at det skulde innkalles mannskap til disse befestninger osv. Hvorledes ligger disse befestninger i dette øyeblikk? Hvis der inntraff noen forandringer i det aller siste finnes der såvidt bekjent ikke en dekkstilling ved kanonene på Rader og Bolærne. Kanonene er anbrakt på bergknafter og mannskapene vil bli blåst bort ved et hvilket som helst bombeangrep. Jeg håper at slik som stillingen er nu, vil det være nødvendig å sette ganske stor fart i arbeidet for å skaffe forsvarlige sanitetforhold og forsvarlige forhold i det hele og i det hele hva jeg uttalte til den aerede forsvarsminister i det første møtet i utenrikskomiteen hvor han deltok at den franske forsvarsminister i de første fire ukene av verdenskrigen i 1914 avsatte seg 50 generaler. Var det ikke gjort, hadde Frankrike formodentlig tapt slaget ved Marne. Jeg håper at den norske regjering og det norske folk ikke vil være engstelig for i denne tid å benytte seg av sin grunnlovsmessige adgang til å skape en mer effektiv ledelse av en hvilken som helst væpenart eller på en hvilken som helst militær kommandoplass eller på et hvilket som helst fartøy hvis de finner at hensynt til landets tarv gjør det nødvendig.

Sundby (b): Jeg vil erklære meg enig med dem som hevder at vi ikke ganske rolig kan sitte med hendene i skjøtet og se på denne nøytralitetskrænkelser. Jeg vil ikke gå så langt som til å si at vi straks skal gå til handling, men jeg tror at det vil være riktig om utenriksministeren også snart kan svar-Tyskland på en henvendelse, som rimeligvis kommer til å skje i nær fremtid, at vi har gitt ordre til våre minefeiere om på til feitet. Det vil jo ta noen tid innen de er der, og så vil man få anledning til å overveie imens. Jeg er altså nærmest av den oppfatning at vi må innstille oss på å gå til aksjon for å være vår nøytralitet. En fellesaksjon fra de nøytrale synes jeg det er grunn til å søke å reise snarest mulig. Jeg skulde tro at Danmark og Sverige vil være like så ivrige som vi for en felles aksjon og vi vil kunne få Nederland og Belgia og forhåpentlig også De Forente Stater med. Stateråd Ljungherg: I forbindelse med de opplysninger jeg nylig gav om en torpedering her for på skal jeg få referere følgende melding som er telegrafert til kommanderende general fra distriktskommandosjefen i Kristiansand. General Ljungherg ringte klokken 17.30 fra

Ved Nordlysobservatoriet i Tromsø ble det under solformørkelsen foretatt en rekke interessante observasjoner med tildekkende oppsiktsvekkende resultat. Bildet viser observatoriets bestyrer, dr. Leiv Harang foran et apparat for ozonmålinger, det eneste i Skandinavia. Ozon-

målingene vil spille en betydelig rolle i fremtidens værvarsling, idet man allerede nu ved hjelp av dette apparat minst et døgn på forhånd kan fastslå passasjen av de såkalte «polarfronter» og «svamrefronter» som er bestemmende for vrelaget. (Dr. Harang til høyre på bildet).

Hagpatroner og høstjakten.

Oslo, 12. august. (NTB) En tidligere meddelelse gitt gjennom pressen angående salg av hagpatroner er blitt misforstått av mange jegere. Artikkelens hensikt var bare å forhindre hamsjering og berettiger absolutt ingen jegere til å forlange kjøpt det oppgitte maksimale antall patroner. I den anledning skal meddeles: Beholdningene av haglammunisjon er meget liten og på langt nær alle forhandlere, enn så jegere, kan regne med å få ammunisjon denne sesong. Underliggende organisasjoner hendte derfor til alle forhandlere å gjøre sitt beste for å få fordelingen av haglammunisjon mest mulig rettferdig og bare selge mot kvittering på berrittelstelse. Norges Sportshandleres Forbund, Norges Jeger- og Fiskeforbund, Arbeidernes Jeger- og Fiskeforbund.

Kontrollen og bruken av atombomben.

Uinnskrenket samarbeide med Amerika og England i det spørsmål. London, 12. august. (NTB fra Reuters) Statsminister Attlee lover uinnskrenket samarbeide med De Forente Stater i kontrollen og bruken av atombomben i en erklæring som ble sendt ut fra Downing Street 10 i dag. Erklæringen har følgende lyd: Siden jeg avgav min erklæring da den første atombombe ble sluppet ned for en uke siden, har store og fryktelige virkninger av denne bombe gjort seg gjeldende. De siste av våre fiender har tilbudt å overgi seg. Hendingen i disse fryktelige dager har forsterket ordene i min tidligere erklæring om at vi må be om at denne oppfinnelsen av atombomben vil bidra til fred mellom nasjonene og at den i stedet for å forårsake umåtelige ødeleggelser over hele verden må bli en utvunnet kilde for verdens velstand.

President Truman talte i sitt kringkastingbudskap 9. august om forberedelse til en fremtidig kontroll av denne bombe og om en anmodning til kongressen om å samarbeide for at produksjonen og bruken av bomben kan bli kontrollert og dens kraft øst stor innflytelse på verdensfreden. Det er den britiske regjeringens hensikt å gjøre alt for å fremme det arbeide som her er antydte. Regjeringen vil delta i et uinnskrenket samarbeide for å nå dette mål.

To frontkjempere rømt fra fengslet.

Stavanger, 12. august. (NTB) To av frontkjempene som var fengslet på Solberg, så i går sitt snitt til å flykte mens de under militær bevakning var i arbeide på Strandkaia i Stavanger. Det var to stava utter, Artur Magnussen, født i 1913, og Gunnar Johannessen, født i 1919. Begge er fremdeles på fritfot. Det samme gjelder forevred den demte frontkjemper Sigmund Moe, som rømte fra Solberg natt til forrige søndag.

Lettsindig lek med revolver.

Bergen: Forleden kveld inntraff en sørgelig hendelse på Marineholmen, idet kvartermester Theodor Kildal ble skutt ved et ulykkes tilfelle. Vedkommende, som avlyrte skuddet, hadde rettet revolveren mot Kildal og trykket av. Han trodde revolveren var uladd. Skuddet rammet like ovenfor skjøtet og døden inntrådte momentant. Avdøde var født 1906, og var hjemmehørende i Fløkkedalen. Vedkommende som skjøt er her fra byen og fungerte som kvartermester. Han er foreløpig tatt i forvaring.

Spillebule avslørt i Bergen.

Innehaveren drev den som næring. Bergen, 12. august. (NTB) Det har i den senere tid gått hardnakkede rykter om en spillebule i sentrum. Politiet er derfor gått til razzia, meddele Dagen, og det viste seg at trykkt medførte riktighet. En fant fullt av folk i leiligheten og pokerspillet gikk høyt. Samtlige spillere ble brakt til politikammeret hvor de måtte avgi forklaring. Det viste seg at verten har drevet spillebule som næring. Han avla full tilståelse og vil få et alvorlig oppgjør med politiet.

Fryktelig selvmordsdrama i Danmark.

Polsk SS-mann skar maven opp på langs og tvers. København, 12. august. (NTB fra RB) I Nystad fengsel der det for tiden oppholder seg ca. 20 SS-folk fant det i dag sted et fryktelig selvmordsdrama. En polsk SS-mann har i et av fengslets toaletter berøvet seg selv livet. I dag tidlig fant noen av fangene ham liggende på gulvet i en blodøl med tarmene velledt ut av livet. En del av fangene hadde han skåret av og kastet i toalettkummen. Han hadde begått denne fryktelige gjerning med et barberblad og skåret opp maven på langs og på tvers.

Omkommet i sitt eget minebelte.

Tysk transportskip minesprengt på Trøndelagskysten. 17 mann druknet. Trondheim, 12. august. (NTB) Et tysk transportskip med 150 mann ombord gikk forloren dag på en mine og 17 tyskere druknet. Et fiskerfartøy som var i nærheten gikk til unnsetning og et iberdig redningsarbeide var årsaken til at så forholdsvis få druknet. Det var en tysk mine som var årsaken til ulykken. Tyskerne la i sin tid ut et større antall miner nettopp der ulykken inntraff.

Jakob Vik (b): Jeg tror regjeringen får handle etter det den har sagt sist at den forbeholder seg handlingsfrihet i hvilken som helst retning. Uansett hvor vår sympati er plassert hos den krigførende så må vi av hensyn til oss selv og vervingen av vår nøytralitet ikke uten videre nå til en av de krigførende makter uten videre legger miner i vårt farvann og stenger det ikke bare for de krigførende, men også for vår ordinære kysttrafikk.